№ 105 ՈՒՐԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 18 1901 ՈՒՐԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 18 № 105

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ դրութեան մէջ է.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դատաստանական դահլիճից. Իմ պատասխանը. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. —ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. —Բժշկի զրոյցներ։

Ի՞ՆՉ ԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Է

Ի՞նչ դրութեան մէջ է անբերրիութիւնից վնասված հողերի սերմանելու հարցը։ Ահա մի հարց, որ բնականաբար հետաքրքրում է մեզ բոլորիս։

Ինչպէս յայտնի է, վնասվածներին օգնող կոմիտեյը յատկացրել էր գիւղացիների համար որոշ քանակութիւն կտաւատ և գետնախնձոր։ Կոմիտեյը չը բաժանեց գիւղացիներին հացահատիկներ, օրինակ ցորեն և գարի, որովհետև հացահատիկները կարող էին վնասվել բզէզներից և հօտննոտեան մլուկից։ Սակայն իրանք գիւղացիները մի որոշ չափով սերմանեցին հացահատիկներ, յոյս ունենալով, որ նրանք գուցէ կարող լինեն ազատ մնալ աւերածներից։ Գիւղացիների մի մասը փորձեց սերմանել ուրիշ տեղերից բերած հատիկներ, որոնք յայտնի են իրանց որակութեամբ։

Կոմիտեի բաժանած գետնախնձորը բոլորը գործադրվեց և բացի այդ իրանք՝ գիւղացիները կողմնակի կերպով գնեցին մօտ 3000 պուդ գետնախնձոր դուխոբորներից և քաղաքից ու սերմանեցին իրանց արտերում։ Եթէ այս տարվայ փորձը լաւ հետեւանքներ ունեցաւ, այն ժամանակ գետնախնձորի ցանքսերը զգալի կերպով կընդարձակվեն գաւառում։

Վնասակար միջատներ մինչև այժմ դեռ չեն երևացել մեծ քանակութեամբ և ոչ մի աւերում չեն առաջացրել։ Եղած միջատները զոհ են գնում Թռչուննների, որոնք երևան են եկել մեծ քանակութեամբ։ Ծրծեռնակի մի տեսակը, որ յայտնի է գաւառում սըվըրչըւլս անունով, որսում է միջատներին ամենաեռանդուն կերպով։

Դժուար է նախօրօք պնդել, որ միջատները չեն վնասի առաջիկայ շաբաթներում, որովհետև անցեալ տարի էլ նրանք ուշ սկսեցին իրանց աւերումը։ Գաւառում նըկատվել է թիթեռների մեծ քանակութիւն, որոնք չուել են դէպի Բորժոմի կողուածքը, բայց դեռ չեն դիպել ցանքսերին։

Ցածախակի տեղացող անձրևների պատճառով ցանքսերը զարգանում են աջող կերպով և եթէ նոր ձախորդութիւններ առաջ չը գան, այն ժամանակ հունձը կարող է մեղմացնել գաւառի մէջ տիրող Թշուառութիւնը։

Անկասկած՝ այս տարի նոյն իսկ լաւ հունձը անկարող է ապահովել ազգաբնակութեան կարիքները, որովհետև դաշտերի մեծ մասը մնացել է անմշակ, բայց առատ բերքը կը նպաստէ վերակազդուրելու քայքայված տնտեսութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Մայիսի 12-ին Ախալքալաք քաղաքում Թիֆլիսի նահանգական դատարանի ժամանակաւոր նստաշրջանում քննվում էր Ախալքալաք գաւառի Փոքր-Սամսար գիւղի 25 բնակիչների գործը, որի էութիւնը նրանումն էր, որ այդ գիւղացիները մեղադրվում էին անցեալ տարվայ յուլիսի 12-ին եւ 13-ին իշխանութիւններին բռնի դիմադրութիւն ցոյց տալու եւ նրանց անպատւելու համար։

Նախագահում էր Թիֆլիսի նահանգական դատարանի անդամ Ե. Վ. Զեմեսով, որի ատենակիցներն էին նահանգական դատարանի անդամ Դ. Ե. Զերնիկ եւ Ախալքալաքի հաշտարար դատաւոր Ն. Ի. Բալակիրշչիկով։ Մեղադրում էր պրօկուրօրի օգնական Ա. Վ. Մօսկալեով։ Մեղադրվող գիւղացիներից չորսին պաշտպանում էր երդուեալ հաւատարմատար Ա. Ա. Կրասօվսկի, իսկ մնացած 21 գիւղացիներին,—որոնց Թւում չորս գեղջկուհիների,—երդուեալ հաւատարմատար Տիգրան Յովհաննիսեան։

Մեղադրական Թղթի համաձայն, գործը կայանում էր հետեւեալում.

Երկրաչափից յետոյ հարց էր ծագել փոխել Մեծ-Սամսար գիւղի տեղը։ Ախալքալաքի գաւառապետ Լ. Զիսէրման առաջարկում է այդ գիւղի բնակիչներին իրանց հողերի սահմանում տեղ որոշել նոր տների շինութեան համար, որ եւ այդ գիւղացիները կատարում են ուրախութեամբ։ Բայց հարեւան Փոքր-Սամսար գիւղի բնակիչները յայտնում են, որ ցոյց տուած տեղը գտնվում է իրանց, Փոքր-Սամսար գիւղի բնակիչների հողերի սահմանում։ Այն ժամանակ պ. Զիսէրման դիմում է Թիֆլիսի նահանգի պետական կալուածների վարչութեան առանձին յանձնարարութիւնների աստիճանաւոր Ս. Մաչաբելին, խնդրելով օգնել իրան որոշելու Մեծ եւ Փոքր Սամսար գիւղերի սահմանը։ Պ. Մաչաբելի համաձայնութիւն է յայտնում եւ խորհուրդ է տալիս Մեծ-Սամսարի բնակիչներին հրաւիրել իբրեւ ժամանաւոր տեխնիկ Ախալքալաքի գաւառի անտառապետ Վ. Բաբուրինին։ 1900 Թւի յուլիսի 12-ին պ.պ. Մաչաբելի եւ Բաբուրին, Բարալէթի պօլիցիական պրիստավ Մուստաֆաբէկ Փալավանդօվի, պօլիցիական պահապան Վալիշվիլիի, երկու անտառապահների եւ մի քանի կողմնակի անձանց ուղեկցութեամբ, գնում են Մեծ եւ Փոքր Սամսար գիւղերի դաշտերը, սահմանագիծը անցկացնելու նպատակով։ Նրանց հետեւում է մօտ հարիւր հոգուց բաղկացած մի ամբոխ այդ երկու գիւղերի բնակիչներից։ Փոքր Սամսար գիւղի բնակիչները այդ ժամանակ գոռգոռում են, Թէ իրանք Թոյլ չեն տալ սահմանագիծը անցկացնել, Թէ այդ աստիճանաւորները սահմանորոշ յանձնաժողով (межевая коммиссія) չեն կազմում եւ Թէ նրանք կաշառված են։ Անտառապահ Մչեդլիշվիլի, Մաչաբելիի հրամանով, ուզում է ցոյց տալ այն հողաբլուրը, որից պէտք էր սկսել չափումը, բայց փոքրսամսարացի Յակոբ Սաղօյեանը բռնում է նրա ձիու սանձից, աղաղակելով. «եԹէ հողաԹումբը ցոյց տաս, կը տեսնես, Թէ ինչ կը բերեմ գլխիդ տաս օրից յետոյ»։ Ձիու գլուխը նա բաց է Թողնում միայն այն ժամանակ, երբ պ. Մաչաբելին գոռում է վրան։ Այնուհետեւ գործիքների օգնութեամբ գըտնում են սահմանորոշութեան համար անհրաժեշտ երկրորդ ու երրորդ հողաբլուրները եւ սկսում են չափել այդ երկու հողաբլուրների տարածութիւնը։ Երբ բռնում են «ռուլէտկան» եւ ժապաւէնը պարզում, փոքր սամսարցիները ամբողջ բազմութեամբ վրա են պրծնում դէպի ժապաւէնը եւ սկսում քաշքշել ու գոռալ. «չենք Թողնի, որ ակօս անցկացնէք. հողը ձեռներիցս առնելուց առաջ, աւելի լաւ է Սիբիր քշէք մեզ կամ սպանէք»։ Բացի այդ, ամբոխը դուրս էր կորզում գետնից տարածութիւնը որոշող երկաԹէ ցիցերը եւ կանգնում չափելու գործիքների առաջ, տեսութեան դաշտը ծածկելու նպատակով։ Հողաբլրի չուրջը փորող բանուորներին ամբոխը փայտերով քշում էր աշխատանքի տեղից։ Տեսնելով այդ բոլորը, պ.պ. Մաչաբելի եւ Բաբուրին դադարեցնում են աշխատանքները եւ հեռանում դաշտից։ Դրա մէջն է կայանում առաջին օրվայ դիմադրութիւնը։

(Կը շարունակվի)

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

(Նամակ խմբագրութեան)

«Մշակի» № 60-ի մէջ պ. Սերմացանը ձըգ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Ծերութիւնը եւ կռիւ նրա դէմ *)

Ծնունդ և մահ։—Ինչու է վերջանում կեանքը։—Բնական և պատահական մահ։—Ի՞նչ է ծերութիւնը։—Մեր մարմնի բջիջային կազմը։—Ազնիւ և անազնիւ բջիջներ։—Նրանց անդադար կռիւը միմեանց հետ։—Ֆագոցիտներ և մեծակերներ։—Ծերութեան դէմ կռւելու կարելիութիւնը։—Ինչ են ախտաբերծումին ու պաստկինումն։—Արեան շիճուկի զարմանալի յատկութիւնները։—Յոյսեր ծերութիւնը ուշացնելու։

Ծնունդ ու մահ,—ահա ամեն կենդանու եւ ամեն բոյսի ճակատագիրը։ Եւ այս երկու սահմանների մէջ, սկզբի ու վախճանի մէջ, ձըգվում է այն շատ ու քիչ երկար ուղին, որը կոչվում է կ ե ա ն ք։

Մարդու սկիզբն ու վախճանը ընկղմված են Թանձր խաւարի մէջ եւ կատարվում են օրհասական ճակատագրի նախորոշմամբ։

Մարդկային խելքը ամեն դարերում ձգնել է Թափանցել ծննդեան ու մահվան գաղտնիքը, բայց ի զուր։

Կեանքի ու մահի անլուծելի համարված խնդիրը դրված է այժմ գիտութեան առջեւ եւ սա իր յաղԹական տոկունութեամբ ձեռնարկել է նրա քննութեան։

I

Ինչու է վերջանում կեանքը։ Ի՞նչ է այն աւերիչ անյայտ ոյժը, որը անխուսափելի է դարձրել ամեն կենդանի էակի ոչնչացումը։

Տարէցտարի գիտութեան գանձարանը ճոխանում է նորանոր գիւտերով, եւ այսպիսով կամաց-կամաց յետ է քաշվում այն Թարձր վարագոյրը, որ ծածկում է մեր աչքից կեանքի ու մահի գաղտնիքը։

Կեանքը ու ժամանակը սպառում են մեր կազմուածքի դիմացկոտութեան ոյժը։ Այսպէս բնականաբար կենդանական մարմինը ուժակորոյս է լինում եւ անկարող դառնում շարունակելու իր գոյութիւնը,—նա մեղմ կերպով հանգչում է, ինչպէս մի կանԹեղ, որի ձէԹը սպառված է։

Սա է բնական կամ ֆիզիօլօգիկ մահը։

Կայ եւ ուրիշ, ոչ բնական, բռնի մահ, որը առաջանում է զանազան պատճառներից, հիւանդութիւններից ու պատահարներից։ Մահվան այս երկրորդ ձեւի ուսումնասիրութիւնը եւ նրա զոհերի Թիւը պակասեցնելու վրա աշխատում է մի ուրիշ գիտութիւն—բժշկականութիւնը։

Բայց եԹէ բժշկական գիտութիւնը հասնէր անգամ այն անյուսալի իդէալին,—հեռացնելու մարդուց այս բոլոր սպանիչ գործօնները,— դարձեալ մահը, բնական մահը պիտի շարունակէ նորոգել մարդկութիւնը։

Այսպէս ֆիզիօլօգիկ մահը անխուսափելի եւ նոյն իսկ անհրաժեշտ, նոյն իսկ ցանկալի վախճանէ։ Եւ քանի որ անխուսափելի է մահը, անխուսափելի է ուրեմն եւ ծ ե ր ո ւ Թ ի ւ ն ը։

Անթիւ դարերի ընԹացքում բնական այս անողոք օրէնքը կատարվում է մարդկութեան աչքի առաջ, բայց սա դեռ չէ հաշտվել իր ճակատագրի հետ, եւ մահը, ոչնչացումը, գոյութեան վախճանը դեռ եւս մի պատուհաս են համարվում։

Ոչ ոք չէ ուզում մեռնել։ Որչափ էլ նուաղած, ուժասպառ լինէր մարդու օրգանիզմը, որքան էլ յոգնած լինէր նա կեանքի երկար ուղիում, նա դարձեալ ուզում է քայլել միշտ դէպի առաջ, միշտ դէպի այն երջանկութեան աստղը, որին դեռ չէ յուսահատվում հասնել նոյն իսկ ծերութեան հասակում, Թէեւ հազիւ նշմարում է նրա լոյսը իր ժամանակից մաշված, կիսամարած աչքերով…

Ի՞ ն չ է ծ ե ր ո ւ Թ ի ւ ն ը։ Օրգանիզմի մաշումն, գործարանների Թառամումն։ Բայց մարդու կազմուածքը միատեսակ տարրերից չէ բաղկացած եւ նրան կազմող տարրերը միաժամանակ չեն հնանում։ Եւ յիրաւի, մեր մարմինը հարիւրաւոր տարբեր նիւԹերի զանգուած է եւ այս նիւԹերից ամեն մէկը իր սեփական առանձնայատկութիւններն ունի։

Մեր մկանները (մսերը), ոսկրները, մաշկը, ներվային սիստեմը եւ այլն եւ այլն, միմեանցից բոլորովին տարբեր մասնիկներից են բաղկացած եւ տարբեր գործ են կատարում եւ բոլոր հիւսուածքների ու գործարանների միահամուռ գործունէութեան մէջ է կազմուածքի ներդաշնակ կեանքը։

ԵԹէ վերցնենք մեր մարմնի մի ամենափոքր մասնիկ, (մի կտոր միս, մի կտոր ուղեղ, մաշկ եւ այլն) եւ զննենք մեծացնող ապակիների միջով (մանրացոյց), կը տեսնենք, որ նրանք բաղկացած են բիւրաւոր բջիջներից (վանդակիկներից), որոնց նշմարելու համար պէտք է մեծացնել նրանց 500—1000—2000 անգամ։

Այսպէս մեր բոլոր հիւսուածքները, մեր ներվային, մկանային, ոսկրային համակարգութիւնները, մեր մաշկն ու արիւնը, մեր Թոքն ու լերդը, մեր բոլոր մարմնամասերը—բոլորը —մանրացոյցի ապակու տակ վերլուծվում են մանր տարրերի—բջիջների, որոնք զանգված են իրար հետ եւ կազմումեն մեր մաշկը, մեր մկանները, ուղեղն ու ներվերը, մեր ներքին գործարանները, մեր բոլոր զգայարանքները,—այնպէս, ինչպէս հրաշակերտ, վեԹխարի պալատները բաղկացած են աղիւսներից, հողի ու աւազի անհամար հատիկներից։

Եւ որչափ տարբեր են այս բջիջները Թէ իրանց տեսքով (երբ զննում են նրանց մանրացոյցով), Թէ իրանց գործունէութեամբ։

Վերցրէք, իբրեւ օրինակ, մաշկի եւ արեան բջիջները։

Մաշկը ծածկված է մի քանի չոր բջիջներով, որոնք միայն պաշտպանիչ սաւանի դեր են կատարում մեր մարմնի համար եւ ուրիշ ոչինչ։

Սա է մաշկի նշանակութիւնը։

Տեսնենք հիմա, Թէ որչափ աւելի նուրբ ու կարեւոր է արեան դերը մեր կազմուածքի մէջ։

Արիւնն է, որ ծծում է մեր կերած, մարսած սնունդը ու տանում տարածում մեր մարմնի բոլոր անկիւնները. նա է, որ ժողովում է ամեն տեղից փչացած, մաշված, անպէտք դարձած մարմնամասերը եւ դուրս գցում մեզի, շնչառութեան ու քրտինքի հետ։ Բացի այս՝ վերջին տարիներս պրոֆէսօր Մեչնիկովը *) առանձին դեր է խաղացնել տալիս արեան սպիտակ գնդակներին։ Նրանք մեր կազմուածքի պահապան զինուորներն են, որոնք կռւում են դրսից եկած Թշնամու հետ։ Հէնց որ մի օտար մարմին, օրինակ, մի որ եւ է հիւանդութեան մեկրոբ մտնում է մեր մարմնի մէջ, այս սպիտակ գնդակները խոկոյն խըմբերով դուրս են գալիս երակների միջից, հաւաքվում են այդ օտար մարմնի չուրջը եւ լափում նրան, այսինքն քաշում իրանց մէջ ու մարսում—ոչնչացնում, եԹէ միայն այդ օտար մարմինը օ ր գ ա ն ի կ մարմին է։

Այս գործողութիւնը կոչվում է լ ա փ ո ւ մ ն կամ ֆ ա գ օ ց ի տ օ զ, իսկ լափող գնդակները —ֆ ա գ օ ց ի տ։

Այս զարմանալի ական է, որ փրկում է մեզ այն անհամար վտանգներից, որոնց մենք ամեն րոպէ զոհ կը գնայինք։ Եւ, ճշմարիտ որ, առանց ֆագօցիտների ամենքը կը վարակվէին վարակիչ հիւանդութիւններով, որովհետեւ շնչառութեան հետ ամեն անգամ մենք ներս ենք շնչում այս հիւանդութիւնների միկրօբները։

Ահա Թէ ինչ ահագին տարբերութիւն կայ բջիջների մէջ։

*) Դասախօսութիւն, որ բժիշկ Բեղօզօլօվի կարդաց այս տարի կովկասեան բժշկական ընկերութեան տարեկան նիստում։

*) Ռուս գիտնական է, որը այժմ պրոֆէսօր է Պարիզի Պաստօրեան ինստիտուտում։

տում է ապացուցանել, որ «Զաւակչչիկուհիներ» յօդուածում ես արհամարհանքով եմ խօսում այն կանանց մասին, որոնք ձգտում են իրանց աշխատանքի միջոցով ձեռք բերել իրանց համար անկախ ու ինքնուրոյն դիրք։ Իմ մտքով անգամ չէ անցել այդպէս վերաբերվել աշխատող հայ կանանց։

Ես աչքի առաջ եմ ունեցել եւ ունեմ բուրժուական անյագ ախորժակներով վարակված կանանց, որոնք բռնված են հարստանալու տենդով եւ այդ ոչ թէ որ եւ է բարձր նպատակի համար, այլ զեղխ ու չռայլ կեանքի, սօցիալական պարազիտ լինելու, անհոգ, անգործ ապրելու եւ հասարակութեան մէջ աչք ծակող նիստ ու կացով դեր խաղալու համար։ Այդ իդէալին ձգտող մարդու աչքում ամենից շատ գին ունի ոչ թէ, այսպէս ասած, մտքի, գաղափարի մարդը, ոչ թէ ձեզ պէս ազնիւ մտքեր, օգտաւէտ խորհուրդներ ու բարի ցանկութիւններ սերմանողը, պ. Սերմացյան, այլ կենսագէտ «մամաներից ու պապերից» շատ սիրված այն երջանիկ մահկանացուն, որը ամենից լաւ գիտէ «ժուլիկութեան մաչտոցը»...

Եւ դուք պահանջում էք, որ այդպիսիների մասին մամուլը խօսի քաղցր լեզուով։ Ոչ։ Կան ախտեր, կան հասարակական վէրքեր, որոնց պէտք է մօտենալ ոչ թէ մախմուրէ ձեռնոցներով, այլ վիրաբուժի դանակով, որը թէեւ սաստիկ ցաւ է պատճառում անդամահատվողին, բայց արմատախիլ է անում վէրքը։ Մենք պէտք է զանազանենք աշխատող տարրը չահագործող տարրից։ Իմ նկարագրած «զաւակչչիկուհիների» ոչ մէկի մտքով անգամ չի անցել գործի գլուխ կանգնել, գործ կազմակերպել, այս կամ այն գաւառում արդիւնագործութեան նոր ճիւղ ստեղծել, պարապմունք, հաց տալ աշխատաւորների, բանուորական մարմիններ ստեղծել ու բարւոքել նրանց կացութիւնը, աշխատել, բառիս բուն մտքով, գործել, քրտնել, յուզվել, տանջվել իր ու ընդհանրական բարեկեցութեան համար։ Այդպիսի «զաւակչչիկուհիներ» գուցէ գտնվեն մի որ եւ է հեռաւոր մոլորակի վրա. մեզանում չը կայ նրանցից ոչ մի հատ։ Եթէ նրանք այնպէս լինէին, ինչպէս իմ համառօտ յօդուածից թւում են պ. Սերմացյանին, նրանց առաջի խնկարկողը ես կը լինէի եւ ոչ մի դէպքում առիթ չէի տայ պ. Սերմացյանին դուրս գալ ասպարէզ միջնադարեան ռոմանտիկ ասպետի անկեղծ զայրոյթով։

Իմ նկարագրած կենսասէր նազելիները այդպիսի ծրագիրներ չունեն. կեանքը, միջավայրը, մեր կոպիտ, բուրժուական մարմին պարարտացնող, բայց սիրտ ու հոգի բարոյապէս այլանդակող կրթութիւնը նրանց մէջ ստեղծել են անսահման ախորժակներ, դէպի կեանքի նիւթական բարիքները տածվող անհուն ծարաւ, որոնց յագեցում տալու համար նրանք անցաւոր կեանքի «ալֆա ու օմեգան» տեսնում են փողի մէջ, որի ձեռք բերելուն ձգտում են առանց միջոցների խտրութեան։ Ներկայացնելով պետական կալուածքների վարչութեան իր նուիրական «զաւական», նա մի բան է միայն ունեցել աչքի առաջ, որ կը ստանայ իր ժառանգոյց արած հանքի չահագործման իրաւունքը, որը ձեռնտու գնով կը ծախէ որ եւ է դրամատէրի վրա ու այդպիսով, առանց մի կաթիլ անգամ քրտինք թափելու, նա կը տիրանայ մի քանի հազարների։

Հաւատացած եմ, որ պ. Սերմացյանը չի վիճի այն բանի դէմ, որ բարոյագիտութիւն անուն կրող վարդապետութիւնը առանց քըրտնելու, առանց մտաւոր կամ ֆիզիքական աշխատանքի ձեռք բերվող հարստութիւնը կոչում է ա ն ա ր դ ա ր աշխատանք, սօցիալական կողոպուտ, նրա ձեռք բերելու մութ, խրթին պրօցէսը կոչում է ա ֆ ե ր ա, որին մասնակցողները կոչվում են ա ֆ ե ր ի ս տ ն ե ր, որ նշանակում է մութ գործիչներ, պղտոր ջրում ձուկ որսողներ։ Այդպիսի գործիչը եթէ կին է, համաձայն քերականական կանօնների, պէտք է կոչվի աֆերիստուհի... Այդպիսիներին պէտք է մտրակել անխնայ, երբ նրանք օր ցերեկով ոտի տակ են տալիս բարոյական ամենատարրական սկզբունքներն անգամ, մամուլը իրաւունք ունի եւ պարտաւոր է նոյն իսկ հարուածել ու իր զայրոյթը յայտնել նրանց առանց ուշադրութեան առնելու՝ քնքոյշ արարածներ են նրանք, թէ ոչ։

Բագուն վերջին տարիներս իր դիպլօմատօր նաւթագողերով, փքուն ակցիաների միջոցով դիւրահաւատ մարդկանց գրպաններ դատարկող ի ն տ ե լ ի գ է ն տ ճեարամներով հռչակվեց ամբողջ աշխարհում։ Մեր մամուլը, յանձին «Մշակի», հաւատարիմ մնալով իր բարձր կոչման, դրոշմեց նրանց կարմրելու ընդունակութիւնը կորցրած ճակատների վրա «գող» բառը։ Փառք Աստուծու, որ կանայք ասպարէզ չեկան, իբրեւ տխրահռչակ գործիչների աշխատակիցներ. չէ՞ որ նրանցից կարող էին պատահել գայթակղվողներ, որոնց մամուլը պարտաւոր կը լինէր տալ նոյն կոչումը։ Ցաւով ենք, որ մեր փափկասունները իրանց կենսասիրութեան եւ նիւթական կուռքին երկրպագման մէջ այնքան հեռու չեն գնայ, որ բանն այդտեղ հասնի։

Ես համոզված եմ ու կատարեալ ակսիօմա եմ համարում այն, որ կնոջ ու տղամարդի մէջ չը պէտք է լինի ոչ մի խտրութիւն, որ կինը մեր աչքում պէտք է լինի նախ մ ա ր դ, ապա՝ կին, որ նրա առաջ պէտք է բաց լինեն բոլոր դռներն ու ասպարէզները, բայց այն կարծիքի եմ, որ ամեն տեսակի կեղտով ու ցեխով լցված ասպարէզներում, բարոյական ճահիճներում, որոնք ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ ժամանակակից սօցիալական կազմի պրօբլեմներ, կինը չը պէտք է ոտք դնէ, մինչեւ որ ընդհանուր բարոյական մակերեւոյթի բարձրացման շնորհով նրանք չը մաքրվեն ու չենթարկվեն մանրակրկիտ ախտահանման։ Կան կեղտեր, որոնք կպչելով կանանց, անհամեմատ աւելի անտանելի ու զզվելի են դարձնում նրանց. բաւական չէ այն ֆիզիքական գեղեցկութիւնը ու քնքշութիւնը, որով բնութիւնը օժտել է կանանց. նրանց մէջ պէտք է լինի մի քիչ գոնէ աւելի բարոյական գեղեցկութիւն ու քնքշութիւն, արտաքինի ու ներքինի մէջ նրանցից պէտք է մի քիչ աւելի ներդաշնակութիւն պահանջել, քան տղամարդկանցից։ Այս պահանջը շատերը գուցէ համարեն, այսպէս ասած, բանաստեղծական. թող այդպէս լինի. ես այն կարծիքի եմ, որ եթէ յայտնի պակասութիւններ, մեղքեր աններելի են համարվում տղամարդկանց համար, մի քիչ գոնէ աւելի աններելի պէտք է համարվեն կանանց համար։

Զօլան իր «Դրամ» վէպում դուրս է բերում բարօնուհի Սանդորֆ անունով մի հերոսուհու, որը խաղում է բօրսայում, կատարում է ամեն տեսակ մութ գործեր, ձեռնարկած գործերի աջողութեան համար ասպարէզ է հանում իր պ ա տ ի ւ ը ու այնպէս է նրան դէս ու դէն շպրտում, ինչպէս իր հին կօշիկները կամ մօդայից դուրս եկած շրջազգեստները. Սակկարների գրկից նետվում է Սաբատանիների գիրկը, հարստութիւններ է ստեղծում ու հարըստութիւններ տապալում, եւ այդ բոլորը նա անում է ոչ այնքան հարստանալու ցանկութիւնից դրդված, ինչքան գ ո ր ծ ե լ ո ւ։ Ասացէք, խնդրեմ, պէտք է մենք ոգեւորվե՞նք, տեսնելով այդպիսի գործունեայ կնոջ, եւս առաւել, եթէ նա դարաւոր ստրկութեան շղթաները փշրած հայուհի լինի, չը պիտի՞ յանդըգնենք քննադատել նրան։ Իմ կարծիքով, լաւ է կինը, նոյն իսկ ինտելիգենտ, բարձր կրթութիւն ստացած կինը, «վէր ընկնի» իր տանը ու զբաղվի հասարակ ճախարակով, քան թէ գնայ բարօնուհի Սանդորֆների ուղիով...

Ես խորին ակնածութեամբ ու անկեղծ յարգանքով եմ վերաբերվում կանանց, երբ տեսնում եմ նրանց ա զ ն ի ւ ա շ խ ա տ ա ն ք ի, մտաւոր կամ ֆիզիքական, ծանրութիւնը անմ ի ջ ա պ է ս իրանց վրա տանելիս, երբ տեսնում եմ նրանց ա շ խ ա տ ե լ ի ս, բառիս բուն մտքով, մտածելիս, խորհելիս, յանուն ստանձնած գործի յուզվելիս ու տանջվելիս. բայց երբ տեսնում եմ կանանց զանազան աֆերաներով զբաղվելիս ու «ժուլիկութեան մաչտոցը» սերտողների ուղիով գնալիս, երբ տեսնում եմ նրանց ոսկէ կուռքին վեստալկաների անձնուրացութեամբ ծառայելիս, այն ժամանակ ես չեմ կարողանում ծածկել իմ արհամարհանքը ու զսպել զայրոյթս, որոնց արտայայտվելու կատարեալ ազատութիւն եմ տալիս։

Ստ. Տէր-Աւետիքեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Մայիսի 15-ին

Կիրակի, ամսիս 13-ին, տեղի ունեցաւ այստեղի բժիշկների ընկերութեան տարեկան ժողովը։

Եօթ տարի է, որ գոյութիւն ունի այդ ընկերութիւնը։ Ընկերութեան նպատակն է միացեալ ոյժերով օգտակար լինել գիտութեան համար եւ մի եւ նոյն ժամանակ գիտութիւնը նպատակայարմար եւ հանրամատչելի դարձնել հասարակութեան։ Այդ նպատակը իրագործելու համար ընկերութիւնը տարվայ ընթացքում ունենում է նիստեր, որտեղ կարդացվում եւ քննութեան են ենթարկվում գիտնական բնաւորութեամբ ռեֆերատներ, ուսումնասիրութիւններ եւ մի եւ նոյն ժամանակ կազմվում եւ ղեկավարվում են ժողովրդական ձրի դասախօսութիւններ, յաճախ մոգական լապտերների զուգընթացութեամբ։ Ընկերութիւնը ունի 64 անդամ եւ տարեկան անդամակցական 419 րուբլի։

«Հանդիսաւոր» ժողովի յայտարարութիւնը, տարաբախտաբար, շատ քիչ հանդիսականներ էր ժողովել. նոյն իսկ բացակայում էր բժիշկ անդամների մեծագոյն մասը... ինտելիգենտների մի տարր, որ կորցրել է ամեն ինչ, մոռացութեան է տուել հասարակական ամեն մի պարտականութիւն եւ գրկել միմիայն «պրակտիկան»։ Ժողովին ներկայ էին փոխ-նահանգապետ Լիլեև, 17 բժիշկ եւ բժշկուհիներ եւ 10—15 հոգի էլ հանդիսականներ։ Ընկերութեան նախագահ բժիշկ Պիտկևիչ ժողովը բացեց մի համառօտ ճառով, որից յետոյ բժիշկ Սօկոլով կարդաց մալարիա կոչված հիւանդութեան ծագման, զարգացման եւ վարակման միջոցների մասին բաւական մանրամասն եւ հասկանալի կերպով։ Ցետոյ բժ. Կօրօն կարդաց բարակացաւի դէմ մաքառման մասին։

Առհասարակ կազմի ու ֆունկցիայի կարեւորութեան տեսակէտից, բջիջները կարելի է բաժանել ա զ ն ի ւ ու ա ն ա զ ն ի ւ բջիջների։

Ա զ ն ի ւ ն ե ր ը նրանք են, որոնք իսկապէս գործում են եւ որոնց գործունէութիւնից կախված է մեր գոյութիւնը։ Ուղեղի բջիջները զգում են, մտածում, լերդինը լեղի է արտադրում, երիկամունքներինը՝ մէզ, թոքերի բջիջների միջով կատարվում է արեան մաքրումն, մկաններինը կծկվում են ու շարժողութիւններ են առաջացնում։ Այս բջիջները չափազանց նուրբ են եւ բնութիւնը դրել է նրանց աւելի ամուր, աւելի դիմացկուն բջիջների արանքը (որոնք մի տեսակ ցանց են կազմում), ինչպէս մեղրը փեթակի մէջ։

Այս վերջիններն են ա ն ա զ ն ի ւ բջիջները, որոնք կապում են միմեանցից ազնիւներին եւ լցնում են սրանց միջի դատարկութիւնները, ինչպէս կիրը կապում է իրար մի շինուածքի աղիւսները եւ լցնում է նրանց արանքները։

Այս երկու տեսակ բջիջների (ազնիւ ու անազնիւ) մէջ մի յարատեւ կռիւ տեղի ունի։ Անազնիւները նոյնպիսի գիշատիչ, լափող հակումներ ունեն, ինչ որ ֆագօցիտները. նրանք ձգտում են լափել ազնիւ բջիջները (որոնց շրջապատում են)։

Այս պատճառով նրանք կոչվում են մ ե ծ ակ ե ր ն ե ր,—մ ա կ ր օ ֆ ա գ ն ե ր։

Բարեբաղդաբար ազնիւ բջիջները, քանի դեռ ջահել են եւ ուժեղ, կարողանում են պաշտպանել իրանց գոյութիւնն ու կռուել մեծակերների հետ։ Ինքնապաշտպանութեան այս զէնքը, ըստ երեւոյթին, մի հեղուկ է, որ նըրանք արտադրում են իրանց շուրջը եւ որը մի տեսակ պատնէշ է կազմում։

Բայց ազնիւ բջիջները, անընդհատ գործունէութեան մէջ գտնվելով, մեր գոյութիւնը պահպանելու համար, ժամանակի ընթացքում թուլանում են—հիւծվում եւ այն ժամանակ կորցնում են այս հեղուկն արտադրելու ընդունակութիւնը։ Նրանք ծ ե ր ա ն ո ւ մ են։

Այս հանգամանքից օգտվում են անազնիւ մեծակերները, յարձակվում են նրանց վրա ու յաղթանակ տալիս իրանց գիշակեր հակումներին։

II

Եթէ յիշած հայեացքը ծերութեան վրա ճիշդ է, ուրեմն կեանքը երկարացնելու համար պէտք է փրկել ազնիւ բջիջները լափումից, իսկ այդ նպատակին հասնելու համար երկու ճանապարհ կայ.—կամ պէտք է ոյժ տալ, պահպանել այդ բջիջները, որպէս զի նրանք աւելի երկար ժամանակ արտադրեն իրանց պաշտպան հեղուկը, կամ թէ չէ սանձել նրանց թշնամիների—ֆագօցիտների գիշատիչ հակումները։

Այս երկու միջոցներից Մեչնիկօվը աւելի հեշտ իրագործելի է համարում երկրորդը։

Հարկաւոր է այնպիսի մի նիւթ մտցնել արեան մէջ, որը գնար-թուլացնէր գիշատիչների ոյժը, եւ փրկէր կործանումից մեր կարեւոր գործարանները ու հիւսուածքները։

Մեչնիկօվը այդ բանը հնարաւոր է համարում հետեւեալ հիմունքի վրա։

Վաղուց արդէն յայտնի է, որ մի վարակիչ հիւանդութիւն (օր. ծաղիկ, քութէշ, սիֆիլիս եւ ուրիշ) ստացած ու առողջացած մարդը այլ եւս չի հիւանդանայ նոյն հիւանդութիւնով։ Նա ա խ տ ա զ ե ր ծ է դառնում, պ ա տ կ ի նվ ո ւ մ է։

Եթէ այսպիսի հիւանդից մի քիչ արիւն վերցնենք ու նրա մէջ այդ հիւանդութեան միկրօբները մտցնենք, կը տեսնենք, որ սրանք կամաց-կամաց կը կորցնեն իրանց շարժողութիւնը եւ կը կպչեն իրար ու գնդիկներ կը կազմեն, երբեմն էլ ուղղակի կը հալչեն—կանհետանան։

Ուրեմն հիւանդացած մարդու արիւնը մի առանձին յատկութիւն է ստանում սպանելու նոյն հիւանդութեան միկրօբը, եւ այսպիսով նա զերծ է մնում երկրորդ անգամ հիւանդանալուց,—նա պ ա տ կ ի ն վ ո ւ մ է։

Միտքս պարզելու համար առաջ բերենք մի օրինակ։

Ամենքը գիտեն, որ այժմ դիֆթերիտը (այս սարսափելի բգացաւը, որը այնպէս անխնայ կերպով կոտորում է մեր երեխաներին) բըժշկվում է հակադիֆթերիտային շիճուկով, որը սրսկում ենք հիւանդի կաշու տակ։

Այդ շիճուկը հանվում է ձիու արիւնից, որին արուեստօրէն ախտազերծ են արել, ուրիշ խօսքով, ձիու արեան մէջ քիչ-քիչ, մի քանի ժամանակվայ ընթացքում, լցրել են որոշ քանակութեամբ հեղուկ, որի մէջ դիֆթերիտի միկրօբներ կային։ Կենդանին պատուաստվում է, իսկ նրա արեան շիճուկը դիֆթերիտի զօրեղ դեղ է դառնում։

Եթէ այս մի եւ նոյն շիճուկը լցնենք առողջ մարդու արեան մէջ, սա նոյնպէս զերծ կը մնայ հիւանդութիւնից։ Այս գիտելիքի վրա են հիմնված նախազգուշական սրսկումները։

Եթէ տան երեխաներից մէկը դիֆտերիտով հիւանդ է, միւսներին հակադիֆտերիտային շիճուկ են սրսկում, նրանց ախտազերծ անելու համար։ Եւ, ճշմարիտ որ, այդ երեխաները զերծ են մնում դիֆթերիտից։

Սա է արուեստական պ ա տ կ ի ն ո ւ մ ն։

Պատկինումն անվում է այժմ մի քանի հիւանդութիւնների դէմ (խօլերա, ժանտախտ եւ ուրիշներ)։

Արեան այս զարմանալի յատկութիւնները ուսումնասիրելու ընթացքում գիտնականները մի աւելի եւս զարմանալի գիւտ արեցին։ Գտնվեց, որ մի կենդանու արիւն մի ուրիշ կենդանու համար թոյն է։

Այսպէս, եթէ սրսկել օձաձկան (угрь) արիւն ճագարի կամ ձիու արեան մէջ, այս կենդանիները կը սատկեն, որովհետեւ նրանց արեան կարմիր գնդակները կծկվում են, ձեւը փոխում են, կպչում են իրար ու կազմում են գնդեր, ուրիշ խօսքերով, արեան գնդակները այն փոփոխութիւններն են ստանում, ինչ որ միկրօբները։ Նոյնն է պատահում, երբ դաշտի մկան ու ճագարի արեան մէջ լցնում են հաւի արիւն։

Բայց այս դեռ բոլորը չէ։

Եթէ մի կենդանու արեան մէջ մտցնենք մի ուրիշ կենդանու մարմնի բջիջները, օրինակ հնդիկ խոզի (морская свинка) արեան մէջ մտցնենք եզի չնչափողը ծածկող վերնաբջիջներ (փառերը—эпителій), սրանք նոյնպէս կոչնչանան, կուտվեն։

—

Արեան այս յատկութիւնների գիւտն է, որ նուազ յոյս է տալիս Մեչնիկօվին ծերութեան դէմ կռւելու հնարաւորութեան համար։

Եւ, յիրաւի, եթէ արիւնը, (կամ աւելի ճիշդ ասած, արեան հեղուկ մասը—շիճուկը) այդպիսի ինքնապաշտպանողական դիրք է բռնում վնասակար կամ հէնց օտար բջիջների դէմ, հնարաւոր չէ՞ արդեօք նրան մի որ եւ է կերպով նոյնպէս եւ հակամեծակերային յատկութիւն տալ։

Եթէ ուրեմն հնար լինէր մարդու արեան շիճուկին այնպիսի զօրութիւն տալ, որ նա թուլացնէր մեծակերների ոյժը, թոյլ չը տար նրանց ազնիւ բջիջներին խեղդելու, սրանք աւելի երկար կապրէին, աւելի երկար կը պահպանէին իրանց ոյժը եւ այսպիսով ծերութիւնը կը հեռանար ու մարդու կեանքը կերկարէր։

Այս նպատակի համար աշխատում են գիտնականները։

Սա է, ընդհանուր առմամբ, պրօֆ. Մեչնիկօվի նորագոյն ենթադրութիւնը, որը սակայն հիմնված է մի շարք անհերքելի գիտական փաստերի վրա։

Ի՞նչ յանդուգն միտք,—կռւել ծերութեան դէմ, ֆիզիօլօգիկ-բնական մահվան դէմ...

Բայց գիտութեան առաջ հալվում են ապառաժները, ետ են քաշվում ջրերը, որպէս զի ճանապարհ տան նրա միշտ յաղթական վառ քայլին...

Գուցէ ապագան արդարացնէ Մեչնիկօվի յոյսերը։

Բժշկ. Վ. Արծրունի

Ընդհանուր պատմական տեսութիւնից յետոյ ճառախօսը կանգ առաւ քաղաքակրթական առաջածման երեք գլխաւոր պատճառների վրա՝ 1) ժառանգականութիւն, որի շնորհիւ հիւանդութիւնը անցնում է որդիներին, 2) պարապմունքի նշանակութիւն, նայելով թէ մարդ ինչով է պարապվում (օր. ծխախոտի և ուրիշ փակ գործարաններում աշխատողը) և 3) խիտ բնակութիւնը։ Հանգամանք է, որ անկարգած առաջածման նշանների առաջը կարելի է առնել. օր. կարելի է արգելել, որ բարեկամները ամուսնանան, որ պարապմունքները չը կատարվեն հակաառողջական պայմանների մէջ, որ բնակավայրը խիտ չը լինի բնակիչներով և այլն։

Այս տեսակէտից ուշադրութեան առնելով Բագուի դրութիւնը՝ թէ. ճառախօսի վկայութեամբ, այստեղ [illegible] կերպով առաջածվում է բարակացաւը, որովհետեւ [illegible] և [illegible] կուտակվում է չափազանց [illegible] և պարտաւորեցնում են հիւանդներին [illegible] սկսած [illegible] առաջ կանխելու բուժելու գիտական միջոցներով [illegible] նոր մեթոդ [illegible] ... Գ. Կորոնի «ամիս» են զգացմունքով արտայայտած ճառախօսութիւնից յետ. ապացուցութիւն [illegible] հանդիսականների վրա։

Ժողովի վերջին, հաշուեւութեան ժամանակ, համառօտ կերպով տեղեկութիւն տրվեց նաեւ «Врачъ» լրագրի հանգուցեալ խմբագիր Մանասէինի վերաբերեալ, որպէս խմբագրի և մարդու։ Տեղիս բժ. ընկերութիւնը ժամանակին արտայայտել էր խորին ցաւակցութիւն այդ թանկագին կորստի համար, իսկ անդամներից ընդհել է յատուկ մասնաժողով, որ հանգուցեալ խմբագրի յիշատակին փոխ կազմէ՝ օգտուելու համար Բագուի չըքաւոր աշխատաւոր անդամները զանազան բժիշկներին կամ նրանց ընտանիքներին։

Ն. Դաւթեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ օգոստոսի վերջում կը սկսէ կը պարապմունքները մի մասնաժողով, որ պէտք է քննէ կալուածական և բուհական դպրոցները արմատապէս վերանորոգելու յատկանիշները։ Կարգը լուրերի, մինիստրութեան մէջ մտադրութիւն կայ կալուածական գիմնազիաները իբրեւ բարձրագոյն դպրոցներ միացնել բուհական դպրոցի հետ, որի առաջին չորս դասարանները սկզբնական կլինեն, իսկ հետեւեալ դասարանները միայն յատկապէս կենսունակ, որոնք հետագայ կարիքների համար կը ձեւավորեն, որոնք ցանկանում են մտնել համալսարանի միջանկեալ կարիքներին։

Երկրագործութեան և պետական կալուածների առանձին յանձնարարութիւնների աստիճանաւոր Մարկով, «Новое Обозрѣніе» լրագրի ասելով, մի խումբ երկրաչափների հետ ուղարկվում է Քնապի և Լէնքորանի գաւառները՝ տեղական նոր գաղթականների բնակութիւնների համար պէտք եղած հողերը որոշելու։

—

«Россія» լրագիրը հաղորդում է, թէ այն մասնաժողովը, որ կազմված է Պետերբուրգի համալսարանական կանոնադրութեան վերաքննութեան համար, բաղկացած է հետեւեալ անձերից,—նախագահն է պրոֆեսոր Մենշուտկին, անդամներն են—պրոֆեսորներ Լամանսկի, Պլատոնով, Վվեդենսկի, Ֆոյնիցկի, Մարտէնս, Գորչակով, Դիւվէրնուա, Ինոստրանցեվ, Կոնովալով, Սմիրնով, Պէյչուրով և Կոկովցեվ։ Մասնաժողովը պէտք է իր պարապմունքները վերջացնէ յուլիս ամսին, որպէս զի Պետերբուրգի համալսարանի խորհուրդը կարողանայ վերջնականապէս խմբագրել իր զեկուցումը օգոստոսի վերջին և ներկայացնել նրան ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրին ոչ ուշ, քան հոկտեմբերի 1-ը։

—

Ինչպէս հաղորդում է «Моск. Вѣд.» լրագիրը, մօտ օրերումս Մոսկվայի սինոդական տպարանից պէտք է լոյս տեսնի մի գրքոյկ՝ «Ճշմարտութիւնը կոմս Լ. Ն. Տոլստոյի մասին» վերնագրով։ Գրքոյկը կունենայ հետեւեալ առաջաբանը. «Ի սէր ճշմարտութեան և առողջ դատողութեան՝ օգտակար ենք համարում ծանօթացնել ռուս ընթերցողներին և գրականագէտներին մի յօդուածի հետ Տոլստոյի մասին, որ լոյս է տեսել Լոնդոնի յայտնի ամսագիր «Monthly Review» ամսագրում։ Հեղինակը, պ. Կալդէրօն, այդ յօդուածին տուել է «The Wrong-Tolstoi» (Կեղծ-Տոլստոյ) վերնագիրը»։

—

Ֆինլանդական ակցիօներական «Սիտոլա» ընկերութիւնը միջնորդութիւն է յարուցել ներքին գործերի մինիստրութեան առաջ՝ թոյլ տալու, որ ընկերութիւնը օդային էլէքտրական ճանապարհ անցկացնէ Ֆինլանդիայից դէպի Պետերբուրգ։ Կառավարութիւնը, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, հնարաւոր է համարել յարգել այս միջնորդութիւնը։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Նաւթի գինը շարունակում է բարձրանալ. արդէն 9—$9^1/_4$ կոպէկով վաճառումներ են տեղի ունենում։ Ներշնչվում է երանաւէտ յոյս»։

—

ՇՈՒՇՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Քաղաքագլխի պաշտօն ընդունելու համաձայնութիւն տուեց գնդապետ Իվան Քալանթարով։ Զարմանալի կը լինի, եթէ իսկապէս նրա թեկնածութիւնը առաջ տանվի. չէ՞ որ նա իբրեւ քաղաքագլուխ ամբողջ երկու տարի ոչինչ շահ չը բերեց քաղաքին և ստիպված եղաւ իր հրաժարականը ներկայացնել։ Ուրեմն մեր քաղաքը երկու գինուորականների է ճանաչում. Քալանթարով, Դանիէլով—Դանիէլով, Քալանթարով, և ուրիշ ոչ ոքի»։

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Մայիսի 13-ին քաղաքիս ս. Աստուածածին ւաագ եկեղեցու երէցփոխական ընտրութիւն էր։ Զենք յիշում, որ երբ և իցէ հասարակական որ և է խնդիր այնքան յուզած լինէր մեր ժողովուրդը, որքան այսօրվայ ընտրութիւնը։ Զանձրացած լինելով նախկին ազա-երէցփոխների կատարած հարստահարութիւններից, այս անգամ մի խումբ երիտասարդների կողմից հարցը դրված էր գաղափարական հողի վրա, այն է՝ չը յանձնել այս հարուստ եկեղեցին այնպիսի ճարպիկների ձեռքը, որոնք, իրանց չլացուցիչ վիճակի և աղայական հեղինակութեան շնորհիւ, գիտեն նախ խաբել և ապա հիասթափեցնել հասարակութիւնը, ծաղրելով նրա սուրբ և նուիրական զգացմունքները, այլ ընտրել վստահութիւն վայելող մի անհատի, թէեւ նա լինէր նոյն իսկ աղքատ։ Եւ մի այդպիսի անշահախնդիր անձն նախապէս նկատված էր. դա պ. Կ. Աֆինեանն էր, մեր քաղաքի աղքատ ու համեստ հայ ուսուցիչը։ Արդէն նրա աղքատութեան փաստը ինքն ըստ ինքեան մի պատրաստի հող էր միշտ զիմագրող խաւարամիտների բանակի գործունէութեան համար, և ահա այստեղից սկսվեց մաքառումը։ Ինչեր չը քարոզվեցին հասարակութեան բարի տրամադրութիւնը խանգարելու համար։ Ինչեր չը գրվեցին։ Սակայն, ի սուգ և ի տխրութիւն այդ պարոնների, գոհութեամբ արձանագրում ենք, որ մեր հասարակութիւնը, ձայների առաւելութեամբ, այսօր, երկրորդ ժողովում, ընտրելով պ. Աֆինեանին երէցփոխութեան պաշտօնի համար, ապացուցեց, որ գիտէ գնահատել գաղափարը և արհամարհել շլացնող ժանգն ու մետաղը, և այսպիսով առաջին անգամ հրաւիրեց այս պատուաւոր պաշտօնին մի թէեւ չքաւոր, բայց և այնպէս հասարակութեան հաւատին արժանի երիտասարդի»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Իգդամ» լրագրի ասելով, Երզրումի վալիի միջնորդութեամբ Թիւրքաց հասարակական աշխատանքների մինիստրութիւնը լեռնային մի քանի ինժեներներ է ուղարկում Երզրում՝ հետազօտելու քարածուխի այն հանքերը, որոնք նորերումս գտնված են այդ քաղաքի շրջակայքում։

—Մօսուլի, Դիարբէքիրի, Սիրիայի և այլ նահանգապետներին, որոնց վիլայէթներում ապրում են թափառաշրջիկ ցեղեր, Թիւրքաց ներքին գործերի մինիստրը ուղարկել է հրահանգներ, որ նրանք չը ճնշեն այդ ցեղերի ինքնուրոյնութիւնը վարչական ներքին գործերի մէջ և չը մտցնեն այնպիսի նոր կարգեր, որոնք չեն համապատասխանում նրանց կենցաղավարութեան եղանակին։ Ներքին քաղաքականութեան այս նոր ուղղութիւնը թիւրքական մամուլը բացատրում է նրանով, որ «անհրաժեշտ է բորբոքել հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքները դէպի օսմանեան գահը քիւրդերի, արաբների, թիւրքմէնների և այլ թափառաշրջիկ ցեղերի միլիօնաւոր ազգաբնակութեան մէջ, որոնցից կազմվում են հեծեալների նոր գնդեր և որոնց մատուցանելի ծառայութիւնը պատերազմի ժամանակ շատ աւելի կարեւոր նշանակութիւն ունի Թիւրքիայի համար, քան այն օգուտը, որ պէտք է ստացվի այդ ցեղերի պարանոցը նոր կարգեր փաթաթելուց»։

—Եւրոպական և ասիական Թիւրքիայի բոլոր կողմերից ստացվում են տեղեկութիւններ վերջին ժամանակներս առանձնապէս սաստկացած աւազակութիւնների, կողոպտումների, խմբական յարձակումների մասին խաղաղ բնակիչների վրա։ Այսպէս, օրինակ, «Թէրջիմանի Հագիգաթ» լրագրին գրում են Երզրումից, թէ Դէրջանի գաւառում գտնվում է մի անմատչելի տեղ,—Շէյխքեօյ Դէրէսի,— որ ծառայում է որպէս ապաստան այնտեղ հաւաքվող աւազակային խմբերի համար, որոնք արշաւանքներ գործելով դէպի հեռաւոր և մօտաւոր գիւղերը անպատիժ կերպով կողոպտում են ազգաբնակութիւնը, խլում են նրանց գոյքի վերջին մնացորդները և թագընվելով լեռներում՝ բաժանում են իրանց աւարը։ Ապա այդ աւարը նրանք տանում են Պարսկաստան և առանց երկիւղի վաճառում այնտեղի վաճառանոցներում։ Աւազակային արհեստի մէջ մտնում է ստրուկների և ստրկուհիների վաճառումը, որոնց աւազակները տանում են թիւրքական և հայկական գիւղերից, ընտրելով նրանց միջից գեղեցիկ երիտասարդներին և աղջիկներին։

—Իրլանդական փոխարքան Դուբլինում ճառ արտասանեց, որի մէջ ասաց, թէ անգլիական թագաւոր Էդուարդ VII մտադիր է կարճ ժամանակից յետոյ այցելել Իրլանդիա։ «Hamburger Nachrichten» լրագրի Լօնդօնի թղթակիցը չէ հաւատում, որ այդ այցելութիւնը յիրաւի կարող է տեղի ունենալ, որովհետեւ Իրլանդիայի ազգաբնակութեան զայրոյթը Անգլիայի դէմ վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում վերին աստիճանի բորբոքված է։ Վերջին կայծը այդ զայրոյթի մէջ գցեց իրլանդական գործերի աւագ-քարտուղար Ուիտհէմ, արգելք դնելով նացիօնալիստների գլխաւոր օրգան «Irish People» լրագրի վրա։ Ազգաբնակութեան տրամադրութիւնը Իրլանդիայում հիմա այնպէս է, որ անգլիական թագաւորի այցելութիւնը վերին աստիճանի անժամանակ կը լինէր։ Ցայտնի է, որ Էդուարդ VII երբէք ժողովրդականութիւն չէ վայելել իրլանդացիների մէջ, իսկ այժմ աւելի եւս ատելի է դարձել նրանց։ Կասկածում են մինչեւ անգամ, որ այցելութեան ժամանակ նրա անձին վտանգ կարող է սպառնալ։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

16 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մայիսի 16-ին ժամանեց պրինցուհի Եւգենիա Մակսիմիլիանովնա Օլդենբուրգսկայա։

ԳՕՕԴՆԱ։ Եկաւ առատ, տաք անձրեւ. բուսականութիւնը կենդանացաւ։

ՊՕՆԵՎԷԺ, Բացվեց գիւղական տնտեսութեան և կենդանաբուծական ցուցահանդէսը։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Կազմակերպվեց «Посредникъ» անունով ընկերութիւն՝ երկրի առեւտրա-արդիւնաբերական յարաբերութիւնների համար Սիբիրի և հեռու Արեւելքի հետ։ Տեղական դրամատէրները ընկերութիւն կազմակերպեցին ոսկէ հանքերը շահագործելու համար Օխոտեան ծովի ափերի վրա։ Ընկերութիւնը Սիբիր ուղարկեց երեք լեռնային ինժեներներ։—Գտընված է գործարան առաջ գործածութեան մէջ եղած պօստային և գերբային մարկաները մաքրելու համար. գտնված են պատրաստի տասը հազար պօստային մարկաներ և չորս հազար գերբային մարկաներ զանազան գների։ Ցանցաւոր Դաւիթ Սէննիցէր կալանաւորված է։

ՄՕՍԿՎԱ։ Դուման որոշեց, յաւերժացնելու համար գիւղացիների ազատութեան 40-ամեայ տարեդարձի օրը, անյետաձգելի ճանաչել տարրական կրթութեան հանրամատչելիութեան իրագործումը Մոսկվայում։ Այս նպատակով որոշված է 1901 թւի օգոստոս ամսին, բացի այն հինգ տարրական դպրոցներից, որոնց բացումը որոշված էր առաջ, բանալ էլի 15 դպրոցներ, և այդ նոր բացվելիք դպրոցներին յատկացնել «ի յիշատակ գիւղացիների ազատութեան 40-ամեայ տարեդարձի» անունը։ Ցանձնել քաղաքային վարչութեան մտցնել 1902 թւականի ելեւմուտքի նախահաշուի մէջ կրեդիտ՝ էլի ուրիշ 15 տարրական դպրոցներ բանալու 1902 թւականի օգոստոսին. յանձնել ուսումնարանական մասնաժողովին ներկայացնելու 1902 և 1903 թւականների գարնանը տեղեկութիւններ, թէ որքան թւով դպրոցներ պէտք է մտցնվեն 1903 և 1904 թւականների ընթացքում քաղաքային վարչութեան ելեւ-[illegible]

նիկօվ կտակել է վաճառել բաժնեթղթերը, արժեթղթերը և անշարժ կալուածները ու դարձնել նրանց առձեռն դրամ. յընթացս 10—15 տարիների գոյացած դրամագլխից տալ նրա ազգականներին 50-ից մինչեւ 300 հազար րուբլի իւրաքանչիւրին, իսկ մնացածը, աւելի քան 30 միլիօն րուբլի, բաժանել երեք հաւասար մասերի և յատկացնել բարեգործական նպատակների—մի երրորդականը՝ բանալու իգական գիմնազիաներ Վեատկայի նահանգի Օրլովսկ քաղաքի իգական գիմնազիայի տիպարով, մի երրորդականը՝ հիմնելու իգական և արական արհեստագիտական ուսումնարաններ, որոնց կազմակերպութիւնը կը յանձնվի զէմստվօներին, իսկ վերջին երրորդական մասը կտակած է հիմնելու էժանագին բնակարաններ չքաւորների համար։

ՔԻՍՏՕՊՕԼ։ Եղանակը ցուրտ է. անձրեւներ քիչ են գալիս. հացահատիկները լաւ չեն աճում։ Տեղ-տեղ սկսել են աշնանացանները վարել և նորից ցանել։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ 4,000 ապստամբներ ներս խուժեցին Սիչուան, Կվէչժօուի նահանգում, ուր նրանք սարսափ են գցում ժողովրդի վրա։ Իւէնվանից, իբր թէ, 3000 հոգի են գնացել նրանց հետ միանալու համար։

ՊԵԿԻՆ. Երկուշաբթի 4000 չինական զինուորներ, Զժանի հրամանատարութեամբ, ուղարկված են, Իւանչիկայի կարգադրութեամբ, Շանդունից Պեկին։ Չինական արքունիքի վերադարձի համար պատրաստութիւնները յանձնված են Զժուֆուին, միսիօնարական գործերի նախկին գործակալին։ Արքունիքի ճանապարհորդութեան նախագիծը Չիժլիի նահանգի միջով արդէն պատրաստ է։ Որոշված են նաեւ արարողական կարգերը։

ՀՕՆԳԿՕՆԳ։ Ժանտախտը լուրջ կերպարանք է ընդունում։ Վերջին օրերի ընթացքում ամեն օր ժանտախտից մեռնում էին աւելի քան 30 հոգի։

ՄԱԴՐԻԴ։ Թագուհի խնամակալուհին շնորհեց «Ծովային ծառայութիւնների համար» շքանշանը Պետերբուրգի ծովային հիւանդանոցի աւագ-բժիշկ Ռամբախին։

ՊԵԿԻՆ։ Քննութիւնների վերացման հարցը կարգադրված է։ Քննութիւնները զինուորական աստիճաններ ստանալու համար կարող են շարունակվել Պեկինում, բայց միայն նահանգների այն կանդիդատների համար, որոնք հեռու են եղել խռովութիւններից։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մայիսի 16-ին, առաւօտեան, սառցահատ «Երմակ» նաւը ուղեւորվեց դէպի հիւսիսային-բեւեռային ճանապարհորդութիւն։ Նաւապետը, օֆիցէրները և նաւաստիները սրտագին ողջոյն են ուղարկում իրանց ազգականներին և ծանօթներին ու խնդրում են նամակները ուղղել Անգլիա, Նիւկասլ, մինչեւ մայիսի 25-ը։

17 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ուստդվինեան բերդապահ զօրքի գլխաւոր գեներալ-լէյտենանտ Սվէրչկով նշանակվում է Տավաստգուսի նահանգապետ։

ԿԱԼՈՒԳԱ։ Կարճատեւ հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց Կալուգայում տեղական խոշոր գործիչ, Ժիզդրինեան ազնուականութեան պարագլուխ Նիկոլայ Պետրովիչ Բուլգակով։

ԲԱԳՈՒ։ Բալախանիում հրդեհը ոչնչացրեց «Բախտ» ընկերութեան 10 նաւթահորերի շինութիւնները, եղբ. Կրասիլնիկովների երկու նաւթահորերի շինութիւնները, Նագեժինի ժառանգների չորս նաւթահորերի շինութիւնները, «Բախտի» երեք նաւթամբարները, Նագեժինի նաւթամբարները և պահեստները։ Մայիսի 16-ին, ցերեկվայ ժամի 4-ին, հրդեհ ծագեց Բիբի-Էյբաթում, Բիբի-Էյբաթի ընկերութեան նաւթահանքերում։ Այրվել սկսեցին ֆոնտանները և ամբարները։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կորուստների պաշտօնական հաշուին նայելով՝ վերջին շաբաթվայ ընթացքում հարաւային Աֆրիկայում սպանված են 42 և վիրաւորված են 92 մարդ։ Կորուստի մեծ մասը եղել է այն կռւի մէջ, որ տեղի ունեցաւ Բէտէլի և Ստանդէրտօնի միջեւ։

ՎԻԷՆՆԱ։ Էրց-հէրցօգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդ հանդիսաւոր ունկնդրութեամբ ընդունեց բուգեան դրագունների 26-րորդ գնդի օֆիցէրներին, պատգամաւորութիւնը և շնորհակալութիւն յայտնեց գնդի կողմից իրան ընծայաբերված պատկերի համար։ Կէսօրից յետոյ օֆիցէրները և ռուսական դեսպանութեան անդամները հրաւիրվեցին ճաշի էրց-հէրցօգի մօտ։

ՏԵԱՆՑԻՆ։ Բրիտանական երկու տեղափոխիչ նաւեր հասան Տօնգկու՝ տանելու այն զօրքերը, որոնք պէտք է գնան Հնդկաստան։ [illegible] մի ուրիշ տեղափոխիչ նաւ կը գայ այսօր

եւ կը տանի մի գունդ դէպի Բէյուշի։

ՎԷՅԽԱՑՎԷՑ։ Գեներալ Վուարօն սպասում է, որ այժմ, երբ որոշված է հեռացնել միջազգային զօրքերը Չինաստանից, Ֆրանսիան կը վերացնէ իր կարգադրութիւնը ֆրանսիական զօրքերի ժամանակաւոր կացութեան մասին Չինաստանում։ Նա ենթադրում է, որ շուտով կը գան տեղափոխիչ նաւեր ֆրանսիական զօրքերը յետ տանելու համար։

Գեներալ լորդ Կէմպբէլ յայտնում է, որ միջազգային դրութիւնը Տեանձինում այժմ աւելի լաւ է, քան երբ եւ իցէ եղել է միջազգային զօրքերի գալու օրից սկսած։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Local Anzeiger» լսել է, թէ գվարդիական հետեւակների 2-րորդ բրիգադայի զօրահանդէսի առիթով տեղի ունեցած նախաճաշի ժամանակ, որին ներկայ էին գեներալ Բօննալ եւ նրա ադիւտանտը, կայսրը ճառ արտասանեց, որի մէջ առաջ յիշատակեց Ֆրիդրիխ կայսրին, իսկ յետոյ ասաց, թէ ուրախութեամբ կարող է հաղորդել, որ հեռաւոր Արեւելքում բանը հասել է խաղաղութեան կնքելուն եւ որ այդ առիթով նրան բաժին են ընկել երախտագիտութեան եւ շնորհակալութեան շատ արտայայտութիւններ։ Վերջում կայսրը յիշատակեց ֆրանսիական երկու օֆիցէրների ներկայութեան մասին եւ մատնացոյց արեց այն բանի վրա, որ գերմանական եւ ֆրանսիական զօրքերը առաջին անգամ պատերազմեցին ընդհանուր թշնամու դէմ բարի զինակցական եղբայրութեամբ եւ հաւատարիմ ընկերակցութեամբ։ Ճառը վերջացաւ «ուռա» կանչելով ի պատիւ երկու օֆիցէրների եւ նրանց բոլոր զօրքի։ Գեներալ Բօննալ շնորհակալութիւն յայտնեց իրան ցոյց տուած ուշադրութեան համար եւ վերջացրեց խօսքը «hoch» կանչելով ի պատիւ գերմանական զօրքի եւ նրա զինուոր—կայսրի։

ԿՐԱԴՕԿ։ Ինչպէս հաղորդում են, Գալանիայում անձնատուր են եղել 200 բօէրներ։

ՀՕՆԳԿՕՆԳ։ Պաշտօնապէս։ Շաբաթվայ ընթացքում, մինչեւ մայիսի 12-ը տեղի ունեցան ժանտախտից հիւանդանալու 200 դէպքեր, որոնցից 187 վերջացան մահով։

ԻՕԿՕՀԱՄԱ։ Սէուլից ստացված տեղեկութիւններին նայելով, Կվելպորտ կղզու վրա ոկսվեց շարժում քրիստոնեաների դէմ. մի ֆրանսիացի կաթօլիկ միսիօնար սպանված է։ Այս տեղեկութիւնը կարօտ է հաստատութեան։

Նախկին զինուորական մինիստր վիկօնտ Կատսուրա հրաժարվեց մինիստրութիւն կազմելու յանձնարարութիւնից։

ՍՕՖԻԱ։ Ժողովը սկսեց քննադատել մինիստրների դէմ յարուցած մեղադրանքները. նախկին մինիստրներ Իվանչօվ եւ Տօնչեվ ներկայացան անձամբ. իսկ միւսները ուղարկել են գրաւոր բացատրութիւններ. Ռադօսլավօվ չը պատասխանեց հրաւէրին։ Տօնչեվ երկար ճառ արտասանեց իրան արդարացնելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու եւ ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաեւ բոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական եւ դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ եւ նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց եւ Բագւում. նաեւ Միքայէլեան կամուրջի վրա, Պապօվի եւ Արիստակօվի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։ 10—100

ՈՒՍԱՆՈՂ-ԲԺԻՇԿ
ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ

Ընդունում է գերմաներէն լեզուն չիմացող հիւանդներին՝ ներկայացնելու նրանց պրօֆէսօրներին եւ բժշկական խորհուրդներ կազմելու։ Համաձայն է յուլիսի 15-ից ճանապարհորդել գերմանական կուրօրտները։

Հասցէն՝ Berlin, Auguststrasse 93. Cand. med. Peter Kara-Mursa. (ո. ե.) 1—8

Որքան որ մինչ այսօր պատուէրներ ստացայ «ՑԱՐՐԱՐԻ ՔԱՐՈԶՆԵՐԻ» մասին, բոլորը կատարեցի։

Խնդրեմ այսուհետեւ ԻՆՁ պատուէրներ չանել, որովհետեւ մնացած օրինակներն արդէն վաճառեցի ս. Էջմիածնի տպարանին։

Սեդրակ Մանդինեան

Լոյս տեսան
ԲԺ. Վ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
„ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐԻ" № 2
1) „ՎԱՏ ՑԱՒ"
8 նկարով
Գինն է 6 կոպ.

2) «ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ» Գինն է 75 կ.

Ծախվում է Թիֆլիսի ու գաւառների գրավաճառանոցներում եւ հեղինակի մօտ։ Պարսկաստանցիք դիմելու են Թաւրիզ դօկտոր Փաշայեանին։

Մինչեւ սեպտեմբեր դիմել՝ Левону Меликъ-Адамянъ, редакцію «Мурчъ». 2—10

ԳԵՂՈՒՆԻ

Գեղանկարներով զարդարված հրատարակութիւն, տպված Վենետիկ, ներկայ 1901 թ.
ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ

ԳԵՂՈՒՆԻԻ մէջ կան հետեւեալ պատկերները. 1) Յ. Այվազօվսկի, 2) Հարսանիք Տարօնի մէջ, 3) Ադամեան՝ Արքա Լիրի, Համլէտի եւ Օթէլլօի դերերում, 4) Շիրիմ Լեւոն Ե-ի, 5) Ռ. Պատկանեանի տունը եւ ընտանիքը, 6) Վերդի, 7) Նալբանդեանի տունը եւ շիրիմը եւ այլ պատկերներ։ Ցանկացողները կարող են դիմել. Тифлисъ, Лорисъ-Меликовская ул., № 11, Галусту Галустяну. 3—3

Լոյս տեսաւ
ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
ԳՐՁԻ ՀԱՆԱՔՆԵՐ
աշխատութիւնը։
Գրքի երեսը զարդարված է նկարիչ Վարդգէս Սուրէնեանցի նկարով։
ԳԻՆՆ Է 50 ԿՈՊ.

Հեղինակի հասցէն՝ Москва, Садовая—Каретная, мебл. ком. Носальскаго, № 10. Александру Цатуряну. 4—4

ԲԺԻՇԿ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ամսիս 16-ին մեկնում է կովկասեան հանքային ջրերը, որտեղ, նախկին տարիների պէս, կընդունէ հիւանդներին։

Հասցէն՝ Пятигорскъ, Верхній бульваръ, д. Карповой. 4—10

Ընկերութիւն
ԲՐՕԿԱՐ եւ Ընկ.
յանձնարարում է
անուշահոտ
„ՋՐԱՅԻՆ
ՇՈՒՇԱՆ"
Ջօրեղ եւ հաճելի բուրմունք
ԾԱՂԿԵԱՑ Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆ
ՕՃԱՌԵԼԻՔ
ՍԱՊՈՆ
ՊՈՒԴՐԱ
№ 104055 (25) 4—10

Թիֆլիսի Առեւտրական Նաւթարդիւն. Ընկերութեան

բաժնետէրերի
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ
շարունակութիւնը կը կայանայ այսօր, մայիսի 18-ին ընկերութեան գրասենեակում (Երեւանեան հրապարակ, Խարազովի տուն), երեկոյեան ժամը 8-ին

Բաժնետոմսերը եւ հաւատարմաթղթերը պէտք է ներկայացնել միատեղ ցերեկվայ ժամը 1—3 եւ երեկոյեան նախ քան ժողովի բացումը։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ նրա ատեանում, ներկայ 1901 թէի մայիսի 24-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, տեղի կունենայ աճուրդ կապալով տալու քաղաքային մի հողաբաժին Թիֆլիսի 7-դ քաղաքամասում, որ գտնվում է Հաւլաբարի տափում, 23 գեսիատին տարածութեամբ, բացառապէս գաջ պատրաստելու համար։ Ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները Վարչութեան 4-դ բաժնում բոլոր լի օրերը, ցերեկվայ 9-ից մինչեւ 3 ժամը։ Աճուրդի ժամանակ պէտք է ներկայացնել 100 րուբլի գրաւական։ 1—3

Կիրակի, մայիսի 20-ին
«ՄՈՒՇՏԱՅԻԴ» ԱՅԳՈՒՄ
Թիֆլիսի որբ եւ անճանաչելի ճաշարանի օգտին
տեղի կունենայ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Երաժշտութեամբ, երգիչների մասնակցութեամբ եւ ընծաներով (ձի, կով, էշ եւ ոչխար)։

Զբօսանքի սկիզբն է ցերեկվայ 12 ժամին։ Մուտքի գինը՝ 20 կոպէկ։ 2—4

Открыта подписка на еженедѣльный иллюстрированный политическій, литературный и общественный журналъ

„АРГОНАВТЪ"
СЪ ЕЖЕДНЕВНЫМИ ПРИБАВЛЕНІЯМИ,
ИЗДАВАЕМЫЙ ВЪ Г. ТИФЛИСѢ

Подробная программа будетъ напечатана въ первомъ нумерѣ газеты, который выйдетъ 20-го мая.

Завѣдывающіе отдѣлами: Вейденбаумъ Е. Г.—кавказовѣдѣніе и библіографія. Иностранецъ—иностранная политика. Іоаннисіани А. А.—экономическій и торговопромышленный. А—нъ—внутреннее обозрѣніе. Потто В. А.—военная исторія. Инженеръ Раголеръ Ю. Я.—научно-техническій. Тхоржевская А. А.—литература и искусство. Хачатуровъ И. Г.—провинціальная жизнь, хроника и судебный отдѣлъ. Горн.-инж. Ченгеры М. И.—горно-промышленный. Бюхнеръ—художественный.

Фельетоны П. А. Опочинина.

Постоянные сотрудники: Аствацатуровъ М. П., Борманъ К. Г., Гедеоновъ А. Г., Іоаннисіани Р. А., Иваненко В. Н., Кипшидзе А. Ф., Кипшидзе П. Ф., Кузьминъ А. И., Лейстъ Артуръ, Опочининъ П. А., Пахомовъ В. Н., проф. Рорбахъ, Тамамшевъ М. И., Францева В. А., кн. Черкесовъ В. Н., Чимишкіанъ А. С.

Постоянные корреспонденты въ Петербургѣ, Москвѣ, Одессѣ, Баку, Батумѣ, Кутаисѣ, Пятигорскѣ. Эривани и др. городахъ Кавказа, Берлинѣ и Парижѣ, а также въ Персіи и Турціи. Письма изъ Берлина—проф. Рорбаха и изъ Парижа—Р. А. Іоаннисіани.

ЖУРНАЛЪ будетъ выходить каждое воскресенье въ размѣрѣ 16 стр. in 4, съ портретами, видами, рисунками и иллюстраціями по текущимъ событіямъ.

ЕЖЕДНЕВНИКЪ будетъ выходить, не исключая понедѣльниковъ и послѣпраздничныхъ дней, въ форматѣ средняго газетнаго листа.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: по 1-ое января 1902 г. для городскихъ и иногороднихъ 5 руб., на 3 мѣс. 3 руб. и два мѣс.—2 руб.

Плата за объявленія въ еженедѣльникѣ за строку петита: на 1-й стр. 20 коп., на остальныхъ 10 коп., въ ежедневникѣ: на 1-й стр. 10 к. и на остальныхъ 5 к.

Подписка принимается въ Тифлисѣ—въ редакціи и конторѣ (Головинскій, № 14), въ „Центральной книжной торговлѣ", въ книжной торговлѣ Л. Б. Хиддекеля и въ газетномъ его агентствѣ (уголъ Барятинской и Головинскаго проспекта) и въ Баку въ книжной торговлѣ Л. Б. Хиддекеля.

Редакція и главная контора: Головинскій проспектъ, домъ Сараджева, № 14. Отдѣленіе конторы: Газетное агентство Л. Б. Хиддекеля (уголъ Барятинской и Головинскаго пр.).

Съ 1 іюня будетъ открытъ кабинетъ для чтенія русскихъ, туземныхъ и иностранныхъ газетъ и журналовъ при редакціи „Аргонавта". Въ кабинетѣ будутъ получаться до 40 названій газетъ, журналовъ научныхъ изданій, романы, повѣсти и разсказы.

Кабинетъ будетъ открытъ съ утра съ правомъ безплатнаго входа подписчикамъ „Аргонавта" Неподписчики покупаютъ при входѣ номера ежедневнаго прибавленія.

Редакторъ-издатель *И. Ф. Тхоржевскій.*

Администраторъ *И. Г. Хачатуровъ.* 2—3

ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

խնդրում է այն անձանց, որոնք ունեն նոր պիէսաներ՝ թէ ինքնուրոյն եւ թէ թարգմանական՝ բարեհաճեն այդ մասին շուտափոյթ հաղորդել Բագու, պ. Ն. Դաւթեանին (Баку, Нерсесу Давтяну)։

Ընդունված պիէսաների համար հեղինակներին կամ թարգմանիչներին կը տրվի բաւարար վարձատրութիւն։ 5—5

Թիֆլիսի Կենտրոնական գրավաճառանոցում

Գեղունի, չքեղ գեղարուեստական թերթ, Վենետիկ 1901 թ. գ. 1 ր.
Մարաղեան Տաճ. քահ., Կանանց խնդրի առթիւ, Թիֆլիս, 1901 թ. գ. 40 կ.
Մեծատուրեան Եղ., Կոյր առաջնորդ, բարոյական-վարդապետական, չրջ. ա. Մօսկ. գ. 30 կ.
Արովեան Խաչատուր, Երկասիրութիւնների ժողովածու (Վէրք Հայաստանի եւ ուրիշները), հեղինակի պատկերով, Մօսկվա, գ. անկազմ՝ 1 ր., կաշեկազմ՝ 1 ր. 40 կ., փառակազմ՝ 1 ր. 75 կ.
Ահարոնեան Աւ., Պատկերներ, Մօսկվա. գ. 1 ր.
Բուղուղեան Ա. բժ., ա. Ով է յանցաւորը—15 կ., բ. Առողջ հոգին առողջ մարմնի մէջ—10 կ., գ. Գեղձախտ—10 կ., դ. Վեներական ախտեր—5 կ., ե. Մեր նեարդերը—10 կ., զ. Սիֆիլիս բ. տիպ—1- կ. եւ է. Ինչ է անառակութիւնը—5 կ.
Պետերբուրգի հայ ուս., ա. Անձրեւ եւ ձիւն, նկարներով—10 կ., բ. Տաքութիւն եւ օդ, նկարներով—12 կ., Ծաղիկ եւ պտուղ—8 կ., դ. Բոյսերի կեանքը, նկարներով—8 կ., ե. Գիւղական փաստաբանը—20 կ. եւ զ. Կախարդը—15 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ, Въ Центральную Книжную Торговлю. (չ. ու. կ.) 2—3

Նոր կազմակերպվող ընկերութիւն
„ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ"

Նպատակ ունենալով բանալ Թիֆլիսում տպարան, ձուլարան, կազմարան, տողարան, լիտօգրաֆ, խրօմօլիտօգրաֆ, ցինկօգրաֆ եւ առհասարակ այդ ճիւղին վերաբերեալ բոլոր մասերը, 100,000 ր. դրամագլխով, բաժանված 2000 պայերի, ամեն մի պայ 50 ր. արժողութեամբ, հրաւիրում ենք երկու սեռի անձանց, նախապէս ստորագրվողներին եւ նոր ստորագրվել ցանկացողներին վճարել առաջին նշանակված 5% վճարը, որը անում է 2 ր. 50 կ. ամեն մի պային, մայիսի 15-ից մինչեւ 30։ Վճարները ընդունում են՝ «Тифлисскій Листокъ» խմբագրութեան գրասենեակում, Մեասնիկօվի խանութում, Дворцовая ул. եւ Նիկողայոս Աբրահամեանի մօտ, Николаевская ул., № 46։ Երբ պայերը կը տրվեն մինչեւ դրամագլխի կէսը, ընկերութիւնը կը համարվի կազմված։
(մ. 16, 18, 20, 24, 27) 2—5